

Казімір КАМЕЙША:

«Я — ПАЭТ ПУШЧАНСКАГА ПАХОДЖАННЯ»

«Колькі б ні вандраваў, а мяжы душы не знойдзеш» — працываў мудрага грэка Геракліта ў адной са сваіх праявістых мініяцюраў беларускі паэт Казімір Камейша. Зрэшты, паэзія і ёсць спроба спазнаць бязмежжа душы. На рахунку Казіміра Камейшы — дзясяткі зборнікаў паэзіі. А ўнікальнага жыццёвага досведу хопіць не на адзін дзясятка кніг успамінаў. Казімір Вікенцьевіч нарадзіўся ў ваеннае ліхалецце, лічыць сябе «пушчанскім чалавекам», працаваў на Беларускім радыё, у часопісах «Полымя», «Вясёлка», «Малодосць», «Вожык», з юнацтва знаходзіўся ў віры беларускага літаратурнага жыцця... І сёння працягвае ствараць.

— **Вы казалі ў нашай колішняй гутарцы, што вершы для сябе — гэта няправільна... Вашы думкі не змяніліся? Для каго вы пішаце?**

— Калі паэт піша верш, ён павінен і ўяўляць, і выразна бачыць перад сабой таго, каму ён адрасуецца. Нават калі пішаш звычайны ліст роднаму ці блізкаму чалавеку, або той жа каханай, яны мусяць жывымі, адпачыўшы адлегласць, стаяць перад тваімі вачыма. А «для сябеціна», як і «ад сябеціна», не самым лепшым чынам служаць самасцвярджэнню чалавека. Смешна было б пісаць лісты самому сабе. У паэта, згодна з адваротнай сувяззю, павінен быць і свой любімы чытач, як у таго — любімы паэт. Але гэта не значыць, што абавязкова трэба намагацца, каб дагледзіць яму... Не буду хваліцца, што ў мяне багата іх, чытачоў. Але сяго-таго я ведаю. Яны мне часта тэлефануюць, дзе хваляць, дзе крытыкуюць. Дзе нават лаюць. Ён, чытач, больш у выгадным становішчы — ён мае права патрабаваць ад мяне, а ў мяне такога права няма.

— **Вы нарадзіліся ў 1943-м, у ваенны час. Што для вас вайна? Як яе перажыла ваша сям'я? Якія самыя яркія ўспаміны пасляваеннага дзяцінства?**

— «Боты сорак трэцяга памеру выдаў мне мой сорак трэці год» — напісалася гэта зусім нядаўна. У мяне такое адчуванне, што я сам разам з франтавікамі прайшоў іх нялёгкім шляхам да Перамогі. Вайну я памятаю толькі іх памяццю. Пушчанскі люд, да якога належыць і наша сям'я, быў непасрэдна дачынены да партызанскай барацьбы з ворагам. Вайна ўжо скончылася, а мы, лясныя дзеці, усё працягвалі ваяваць. Цяцкі ўсе нашы былі ў асноўным ваенныя. Вайна працягвала калечыць маіх аднагодкаў і праз дзесяцігоддзі. Гэтая тэма яшчэ не сышла з нашых вершаў. Думаецца, і самыя гарачыя і незабыўныя падзеі новага часу яе не закрэсліць.

— **Вам дапамагалі на творчым шляху многія пісьменнікі-франтавікі... Каго памятаеце, чым адрознівалася тое пакаленне літаратараў? Як яны ставіліся да маладзёжышых?**

— Я шчаслівы, што ведаў гэтых людзей асабіста.

Мікола Аўрамчык, Анатоль Астрэйка, Антон Бялевіч, Анатоль Вялюгін... Спачатку нібы па алфавіце, а потым — Пятро Прыходзька, Аляксей Пысін, Паўлюк Прануза. Да ўсіх іх лёсам сваім я прычыніўся. Спачатку было знаёмства, потым — вучнёўства, а далей — і сяброўства. І я тут нічога не перабольшваю. Нідзе ў нашых зносінах разбежка ва ўзросце не была перашкодай. Відаць, таму, што самыя вялікія выпрабаванні выпалі на іх маладосць, усё маладое, страчанае ў той суровы час, яны дабіралі, падтрымліваючы нас, маладых. Неяк у машыне, якой кіраваў я, ехалі прадстаўнікі трох узростаў: Вялюгін, Барадулін ды Бусько. Самы старэйшы, мянушка ў якога была Адмірал, сказаў нібыта строга: «Думаем усе. Патрэбна назва для кнігі».

Фота Канстанціна ДРОБАВА.

Мы ехалі на радзіму Янкі Брыля. Тады ў Панямонні прадавалася шмат хат. У іх мелі патрэбу пісьменнікі-«лысагорцы». Толькі што нарэзалі новыя дачныя надзелы. А ў выдавецтве рыхтавалі кнігу вершаў Міколы Бусько, пушчанскага наднямонца. І сябе, і ўсіх нас, настаўнік узбунтаваў адной задачай: «Каб на сотым кіламетры была назва кнігі!» Трэба ж яшчэ, каб і Нёман віраваў у той назве. На сотым кіламетры прагаласавалі за назву «У Нёмна на плячых». Хоць думалі і вырашалі разам. А «плячо», можна здагадацца, было яго, Вялюгінскае. Тут мяне што ўразіла? Тое самае ўменне і жаданне не чапляцца толькі за сваё, выключнае, а падштурхнуць да пошуку іншых. Так мы і вучыліся ў іх, ніколі не забываючы іх

уроку. А сёння гэтага я і зусім не бачу. На жаль...

Сённяшнія маладзёжышчы за мяне, і мала маладзёжышчы, і добра маладзёжышчы, рэдка згадваюць іх, добрыя два пакаленні і цікавых, і таленавітых, і розных паэтаў, творчасць якіх прыпала і на вайну, і больш як на чатыры пасляваенныя дзесяцігоддзі. А там якія імёны! Во ў каго трэба вучыцца! А ў паэзіі, як і наогул у жыцці і творчасці, без вучобы, без шчырага ўдзелу настаўніцтва, відаць, немагчыма. Няма ў нас пакуль паэтычных акадэміяў, хоць з'яўляюцца ўжо паэтычныя тэатры, няма звання дактароў і кандыдатаў паэтычных навук, але ёсць вялікія імёны. Перад імі сам я нізка схіляю галаву, у іх мушу вучыцца.

— **Адзін з вашых зборнікаў вершаў называецца дзіўна — «Мембрана». Які сэнс вы ўкладваеце ў гэтую назву? Увогуле, які наараджаліся назвы вашых зборнікаў, ці здаралася, што мянялі той варыянт, да якога прывыклі?**

— Паэты, асабліва маладыя, любяць і імкнучца свае кнігі называць адным словам. Можна, гэта і не мода, а своеасаблівы выклік мнагаслоўнасці і так званаму апісальніцтву. У маіх першых кнігах былі назвы «Нектар», «Сябрына», «Плёт». А на «Мембрану», якой я ахрысціў сваю другую кнігу, мяне «падгаварыў» сам вобраз. Ліст дрэва нагадаў мне чуйную і трапяткую мембрану, што адгукаецца на ўсе павевы ветру. Гэткая ж чуйнасць я жадаў і сваім вершам. Пахваліць мя-

не можна было хіба толькі за жаданне. Быў гэта яшчэ толькі пачатак усяго, своеасаблівае намацванне грунту пад нагамі.

— **Вы аднойчы адкрылі, што ваша маці пісала вершы, і ад яе ўнаследавалі многае з фальклору, са скарабаў народнага слова. Што памятаеце? Ці моцна змянілася беларуская мова, якая прыжылася на асфальце?**

— Гэта хутчэй казалі мае сябры. Калі што і складала мая мама, дык тое было нахштальт віншавальна-пажадальнага на нейкі знаёмы матыў. Але яна ведала шмат народных песень, добра перасыпала сваю гаворку прыказкамі і прымаўкамі і, магчыма, сама іх часам па інерцыі прыдумвала. Бяда мая, што я іх амаль не запісваў за ёй. Усё гэта ўспыхвала ў прысутнасці нейкіх людзей, часам незнаёмых. А пры іх не заўсёды будзеш выхопліваць з кішэнні самапіску ды занатоўваць. Усе маміны песні былі сумныя, са слязоў. Пражыла яна дзевяноста гадоў. А ў канцы жыцця аслепла. У трэцяй Мінскай бальніцы ўрачы вярнулі ёй зрок. Штучны крышталік стварыў новы чуд. «Радуйся, мама, твая ноч скончылася!» — паві-

ваць. Не буду хваліцца, надта далёкіх і тых звабна-замежных пуцявін у мяне было мала. Любіў лятаць самалётамі. А сёння баюся. Адчуў гэта, калі не так даўно двойчы давялося злятаць у Ашхабад. Тады мы з Ганадам Чарказням рыхтавалі беларускі том паэзіі Махтумкулі. Маю і дзяржаўную ўзнагароду Туркменістана за тую работу і пераклады — медаль Махтумкулі. Дзіўна, у дзяцінстве я лічыўся няўрымслівым верхалазам, а ў старасці пачаў баяцца вышыні. Каб толькі не баяцца яе ў творчасці! Часам, калі выступаю перад чытачамі, пытаюцца, ці часта бываю за мяжой. А як жа, жартую я, ледзь не кожны тыдзень еду ў сваё «зарубежжа». Перасякаю Рубяжэвічы. Вежы Рубяжэвіцкага касцёла, у якім некалі мяне ахрысцілі, добра відаць і з маіх Малых Навікоў. І дарогу сваю я заву Рубяжэйкай... Я часта думаю пра сваё пушчанскае паходжанне. Калі і забраць у мяне ўсё гэта пушчанскае, я ўсё адно буду спяваць голасам пушчы, бо яна прарасла праз мяне сваімі птушкамі і дрэвамі, сваімі сцяжынамі і гущарамі, і я прарос праз яе сваімі думкамі. Мы адно цэлае...

— **Вы сябравалі з Рыгорам Семашкевічам, яркім талентам, які пражыў мала, але пакінуў выдатныя работы, дасюль запатрабаваныя. Якім ён запамінуўся? Міхась Казлоўскі распавёў пра жартоўны ліст Семашкевіча, дзе той называў вас «радыёмагнатам»... Часу?**

— Студэнтамі мы жылі з Рыгорам Семашкевічам у адным пакоі інтэрната на Свардлова. У пакоі нас было шасцёра. Цэлая студэнцкая сям'я. А гэта часам больш чым сяброўства. З трэцяга курса павестка паклікала мяне на вайсковую службу. Але нашы шляхі не разышліся, хоць Семашкевіч падаўся ў навуку, закончыўшы аспірантуру, а я ахвяраваў сябе журналістыцы. Жартоўны ліст Рыгора, які доўга захоўваўся ў маім асабістым архіве, я падарыў Міхасю Казлоўскаму. Прыкладзены ён быў да вершаў, якія Рыгор даслаў мне на радыё, мяркуючы гэтак «паддамкараціць» сваё матэрыяльнае становішча. А слова «радыёмагнат» зноў-такі вялюгінскае. Здаецца, так аднойчы паэт назваў Валянціна Мысліўца, які на радыё атрымліваў нядрэнныя ганарары. А потым так пачалі хрысціць і астатніх з літаратурнай рэдакцыі радыё. Справа яшчэ вось у чым: вялікія вершаваныя падборкі, якія друкаваліся ў літаратурных часопісах, аўтары спачатку агучвалі на радыё. Гэта не лічылася за публікацыю. А сам аўтар атрымліваў двойны ганарар. Аўтарам, асабліва няштатным, плацілі шчодро. Для штатных жа, якім быў я,

існавала свая мяжа адпаведнага параграфа.

— **Калі працавалі на Беларускім радыё, ці вялі нейкія перадачы? Што запамнілася з таго часу?**

— На Беларускім радыё работы ў мяне хапала. Вёў я радыёчасопіс «Паэзія», рыхтаваў у эфір новыя вершы паэтаў, а яшчэ ездзіў у камандзіроўкі і пісаў радыёнарысы пра людзей працы. Зноў жа тая самая прага дарог. Са мной разам працавалі Юрась Свірка, Іван Калеснік, Валянцін Мыслівец. Крыху пазней прыйшоў Мікола Маляўка. Неяк я запісваў у студыі Бялевіча. Сядзіць ён, памятаю, за маім сталом і чытае газету. Здаецца, чытаў якраз «Звязду». Гляджу: ніз газеты ўвесь час прыпадамеецца — а гэта ён праз акулёры ды газету зласнавата назірае за Маляўкам. А той, на нікога не зважаючы, надта старанна правіць нейкі нарыс. Відаць, яшчэ студэнцкая звычка: у любых абстаўінах адключацца ад усяго і рабіць сваё. Нарэшце Антон Пятровіч адкладвае газету і кліча мяне за дзверы. Ды і пытае: «Што гэта ў вас такі за віж аднавіць дзюбаты?» Я супакойваю яго: «Гэта мой зямляк Мікола Маляўка, цудоўны паэт, выдатны хлопец». Лагadne Бялевіч: «Ну, тады кліч яго, пойдзем у Чорныя Скалы піць піва». Чорнымі Скаламі тады называлі тэатральнае кафэ непаладэку ад Чырвонай.

— **Вы — аўтар праязічных мініяцюраў «Паміж кубкам і вуснамі». Гэта як нешта паміж паэзіяй і прозай? У чым для вас адрозненне паміж паэтам і праязікам, паміж тым, як прыходзіць да вас паэзія, і як — проза?**

— «Паміж кубкам і вуснамі» працягваюцца. Толькі што ў выдавецтве «Беларусь» убачыла свет мая новая кніга прозы «Астравы на сушы», дзе ёсць тыя ж самыя лірычныя запісы, а яшчэ аднайменная апошняя ды эсэ пра вядомых нашых творцаў. Што датычыцца маіх лірычных запісаў, дык яны, магчыма, і «не цягнуць» на прозу, але гэта і не дзённіковыя запісы. Але ж тут ёсць і мае назіранні, і развагі, і гумар, і яго вялікасць выпадак, усё, што патрэбна і для прозы. Часта я гэта называю праязічнымі адступленнямі ад лірыкі.

— **Якую кнігу рыхтуеце і ці лёгка дзеліцеся творчымі задумамі?**

— Мае выйскі з друку новая паэтычная кніга «Позні снег». Даўно падрыхтаваў да друку вельмі дарагу для мяне кнігу эсэ. Ды не ведаю, ці выйдзе калі. Але дзяліцца сваімі задумамі — няўдзячная справа. Гэта як хрысціць яшчэ ненароджанае дзіця. Урэшце, задумамі жыве кожны з нас.

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ.